Kurdiname Akademik
Kovara Kurdinameyê ya Navnetewî
Uluslararası Kurdiname Dergisi
International Journal of Kurdiname

Kovara Kurdinameyê ya Navnetewî
Jimar: 14 Nîsan 2026

International Journal of Kurdiname
Issue: 14 April 2026

https://dergipark.org.tr/en/pub/kurdiname **E-ISSN**-2687-5438

Aristokrat Kürt Aileler: Kartal Ailesi ve Kinyas Kartal

Aristocratic Kurdish Families: The Kartal Family and Kinyas Kartal

Malbatên Arîstokratîk Ên Kurd: Malbata Kartal û Kinyas Kartal

İsmail Derrida KIRAN[1]

Article Type: Research Article // Gotara Lêkolînî
Received // Hatin: 30.01.2026
Accepted // Pejirandin: 14.04.2026
Published // Weşandin: 30.04.2026
Pages // Rûpel: 17-38
DOI: 10.55106/kurdiname.1878295

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC)
https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

Citation/Atif: Kıran, İ.D.(2026). Aristokrat Kürt Aileler: Kartal Ailesi Ve Kinyas Kartal. *Kurdiname,* 14, r. 17-38. https://doi.org/10.55106/kurdiname.1878295

Etik Kurul İzni gerekiyor mu? Hayır

Yapay Zeka kullanılmış mı? Hayır

Plagiarism/Întîhal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via ithenticate plagiarism website // *Ev gotar herî kêm ji alîyê 2 hakeman va hatiye nirxandin û di malpera întîhalê ithenticate ra hatiye derbaskirin.*

Kurte

Kinyas Kartal di sala 1900î de li Torunkentê, ku li herêma Dilê ya Qefqasyayê ye, ji dayik bûye û xwendina xwe ya seretayî li wir qedandîye. Piştî xwendina Lîseya Leşkerî ya Kievê, xwendina xwe li Akademiya Leşkerî ya Bakuyê domandîye. Bavê wî, Bedir Beg, wekî fermandarê yekîneyeke siwarî ya elît a 600 kesê ku girêdayî Firqeya 9emîn a Qefqasyayê ya Împeratoriya Osmanî di bin fermandariya Ruştu Paşa de bû, xizmet dikir. Ji ber pirsgirêkên ku piştî Şoreşa Bolşevîk a 1917an bi Ermeniyan re derketin holê, eşîrê biryar da ku ji sala 1920an pê ve vegere Tirkiyeyê. Hin ji wan kesên ku vegeriyan li wîlayetên Îdir û Qersê man, piraniya wan li Wanê bi cih bûn. Ermeniyan, ku ji sala 1915an vir ve li Anatoliyê "koçberiyeke bi darê zorê" jiyabûn, heman "sîleya qederê" li endamên eşîra Brukîyên ku li Erîvan û derdora wê dijîn, û her weha li Misilmanên ku berê li Wanê dijiyan jî da. Birayê wî, Hamît Kartal, di sala 1954an de di Partiya Demokratê de wekî parlamenterê Wanê hat hilbijartin, di heman demê de ew bi xwe di hilbijartinên 1965, 1969, 1973 û 1977an de jî di Partiya Edaletê de hat hilbijartin. Birazayê wî, Fevzî Kartal, senatorê Wanê bû, û piştî mirina wî, kurê wî, Nadîr Kartal, û sê birazayên wî jî di hilbijartinên cuda de di partiyên cuda cuda de wekî parlamenterên Wanê hatin hilbijartin. Ev gotara şoreşger, ya yekem a di vî warî de, bi karanîna rêbazeke lêkolîna kalîteyî, bi taybetî bi rêya hevpeyvînan, hatiye nivîsandin. Armanc ew e ku rave bike ka çima malbatên arîstokrat ên Kurd, ku bandorek girîng li ser avahiya civakî dikin, dixwazin di qada siyasî de çalak bin. Balkêşî li ser eşkerekirina armancên civakî û siyasî yên malbata Kartal, û bi taybetî, Kinyas Kartal, kesayetiyek dîrokî ya girîng e.

Kilîtbêje: Civaknasiya siyasî**,** Kinyas Kartal, Wan, koçberiya bi darê zorê, Eşîra Brukan.

Abstract

Kinyas Kartal was born in 1900 in Torunkent, located in the Caucasus's Linguistic Region, and completed his primary education there. After graduating from Kiev Military High School, he attended the Baku Military Academy. His father, Bedir Bey, served as the commander of an elite 600-man cavalry unit of the Ottoman Empire's 9th Caucasian Division under the command of Rüştü Pasha. The Bolshevik Revolution in 1917 caused the tribe to experience problems with the Armenians, and the tribe decided to return to Turkey in 1920. While some of those who returned stayed in the provinces of Iğdır and Kars, the majority settled in Van. Like a repeat of the "forced migration" they experienced in Anatolia in 1915, the Armenians inflicted the same

[1] Arş. Gör., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Kurumlar Sosyolojisi Anabilim Dalı, Van-Türkiye. E-mail: ismayilkiran@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-8919-8145, Van, Türkiye. *Research Assistant, Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Literature, Department of Sociology, Division of Institutional Sociology,* Van- Türkiye. *e-mail: ismayilkiran@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-8919-8145, Van, Türkiye.*

on the Brukan tribe of Erivan and the Muslim people of Van around the same time. His brother, Hamit Kartal, was elected as a member of parliament for Van from the Democrat Party in 1954, while he himself was elected as a member of parliament for Van from the Justice Party in the elections of 1965, 1969, 1973, and 1977. His nephew, Fevzi Kartal, was elected senator for Van, and after his death, his son, Nadir Kartal, and three of his nephews were elected members of parliament. This groundbreaking article, the first of its kind, was written using a qualitative research methodology, specifically through interviews. The aim is to explain why aristocratic Kurdish families, who have a significant influence on the social structure, desire to be active in the political arena. The focus is on revealing the social and political aspirations of the Kartal family, and more specifically, Kinyas Kartal, a prominent historical figure.

Keywords: Political sociology, Kinyas Kartal, Van, forced migration, Brukan Tribe.

Özet

Kinyas Kartal, 1900 yılında Kafkasya'nın Dil Bölgesi'nde bulunan Torunkent'te dünyaya gelmiş ve ilköğrenimini orada tamamlamıştır. Kiev Askeri Lisesi'nden sonra Bakü Harp Okulu'na devam etmiştir. Babası Bedir Bey, Osmanlı İmparatorluğu'nun Rüştü Paşa komutasındaki 9. Kafkas Tümeni'ne bağlı 600 kişilik seçkin bir süvari birliğinin komutanı olarak görev yapmıştır. 1917'de gerçekleşen Bolşevik İhtilâli'nden sonra Ermenilerle başlayan sorunlar nedeniyle aşiret, 1920 yılından itibaren Türkiye'ye dönmeye karar vermiştir. Dönenlerin bir kısmı Iğdır ve Kars illerinde kalırken büyük çoğunluk Van'a yerleşmiştir. Ermeniler, 1915 yılından itibaren Anadolu'da yaşadıkları "zorunlu göç"ün aynısının tekrarı gibi aynı tarihte gittikleri Erivan ve civarında yaşayan Brukan Aşireti'ne mensup insanlar ile daha önce Van'da yaşayan Müslüman halka yaşatmışlardır. Kardeşi Hamit Kartal 1954 yılında Demokrat Parti'den, kendisi ise 1965, 1969, 1973 ve 1977 tarihlerinde yapılan seçimlerde Adalet Partisi'nden Van milletvekili seçilmişlerdir. Yeğeni Fevzi Kartal Van senatörü, vefatından sonra ise oğlu Nadir Kartal ve üç yeğeni de belirli tarihlerde yapılan seçimlerde değişik partilerde Van milletvekili seçilmişlerdir. Sahasında ilk olma özelliğine sahip makale, nitel araştırma yöntemi uygulanarak yazılmış ve bunun için de mülakat uygulanmıştır. Amaç, toplumsal yapı üzerinde etkili olan aristokrat Kürt ailelerin neden siyasi arenada etkili olmak istediklerini ifade etmektir. Bu ailelerden biri olan Kartal ailesi ve çok özelde de tarihi kişiliği ile bilinen Kinyas Kartal'ın toplumsal ve siyasal yaşama dair hedeflerini ortaya koymak esas alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyaset sosyolojisi, Kinyas Kartal, Van, zorunlu göç, Brukan Aşireti.

Giriş

Kinyas Kartal, 1900 yılında dünyaya gelmiştir. Aşiret lideri Bedir Bey'in oğludur. İlköğrenimini Torunkent'te tamamlamıştır. Kiev Askeri Lisesi'nden sonra Bakü Harp Okulu'na devam etmiştir. Bakü, İran, Kazvin ve Nahçıvan şehirlerinde Sovyet Ordusu'nun subayı olarak görev yapmıştır. Kendisi ile yapılan mülakatta Kürtçe ve Rusçanın yanında biraz Fransızca biraz Almanca ve biraz da Arapça bildiğini söylemektedir (Süsoy, 1990, s. 134). 1922 yılında Türkiye'ye gelen Kartal, Van'da eğitimli tek aşiret lideriydi.

Kinyas Kartal'ın yaşamı aşiretinin yaşadığı zorluklara benzemektedir. Çünkü 1926 yılında İzmir'e, 1937'de Trakya'ya ve 1960 yılında ise Sivas'a sürgüne gönderilmiştir. Yaşadığı bu üç sürgüne rağmen geleceğe ümitle bakmış ve değersiz kılınan duygularına rağmen yoluna devam etmiştir. 1942 yılından itibaren Brukan Aşireti'nin lideri olmuştur.

Kinyas Kartal, klasik Kürt aşiret ağalarından üç noktadan ayrılmaktadır:

İlk olarak bütün siyasi yaşamı boyunca "modern bir milletvekili" gibi yaşamıştır. Siyasetin meslek olarak icra edildiği Türkiye'de siyasetçi kimliği üzerinden para kazanma yoluna gitmemiştir. Modern milletvekilleri devleti ve milleti düşünürler. Bu nedenle de yasal maaşlarının dışında başka kazanca sahip değillerdir. Çünkü bu durumda olan milletvekillerinin standartları bellidir. Devletin ve milletin parası çalınmaz zihniyetine sahiptirler. 1983 yılından itibaren başlayan süreçte ise milletvekillerinin bir kısmı siyaseti büyük oranda "zenginleşme aracı" olarak görmeye başladıkları görülmektedir.

İkincisi, yaklaşık olarak 10 bin dekar toprağa sahip "modern bir toprak ağası"ydı. Cumhuriyetin ilanından sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde şekillenen toplumsal yapının bir sonucu olarak modern toprak ağası olduğu dönemde Marshall Planı ve Truman Doktrini çerçevesinde tarımda makineleşmeye gitmek için oturduğu Anavank (Dibekdüzü) köyüne traktörü ve merinos koyunlarını ilk defa getirmiş bununla da modern tarım ve hayvancılığın yapılmasına öncülük etmiştir.

Son olarak da aynı zamanda "modern bir aşiret ağabeyi"ydi. Aşiret üyeleri kendisine "bey" diye hitap ederlerdi. Yabancılar ise "ağa" derlerdi. "Ağabey" denilmesi bu nedenledir. Sosyolog Martin Van Bruinessen, ağa ve bey ayrımı yaparken "Bey terimi daha ziyade şehirde yaşayan ve idari mekanizmada bir mevkii olan ve köylerinde yaşamayan toprak ağaları için kullanılır. Ağa, dağlarda aşiretiyle birlikte yaşayan öndere denir; bey ise şehirde yaşar ve aslen aşiretli olur, olmayabilir de. Bey okuryazar olur, ağa ise okuma yazma bilmez. Bey medenidir ve politika ile uğraşır, ağa ise savaşır" demektedir (Bruinessen, 2004, s. 132). Bruinessen'in bu tanımlaması okuryazar sahibi ve siyasetle uğraşan Kinyas Kartal'ın aşiretler arasında kavgaların yapılmamasını tavsiye eden duruşunu doğrulamaktadır.

Kardeşi Hamit Kartal 1954 yılında Demokrat Parti'den (DP), kendisi 1965, 1969, 1973 ve 1977 seçimlerinde Adalet Partisi'nden (AP) Van milletvekili, yeğeni Fevzi Kartal Van senatörü, vefatından sonra oğlu Nadir Kartal ile üç yeğeni ise farklı partilerde Van milletvekili seçilmişlerdir.

Metodoloji

Aristokrat Kürt ailelerden Kartal ailesi, 1920 yılından itibaren Van ili Tuşba ilçesine bağlı Anavank köyüne yerleşmiştir. Kinyas Kartal ise 15 yıl aralıksız Van milletvekilliği yapmış vefat edinceye kadar da Brukan Aşiret lideri olarak kalmıştır. Konu toplumsal tarih çalışması olduğu için makale yazılırken toplum ve siyaset ilişkisini işleyen nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bunun için evvela Kartal ailesinin yıllarca oturduğu Anavank köyüne gidilmiş bu aile ile yakın akraba olan 6 kişi ve Kinyas Kartal'ı tanıyan ama akrabası olmayan bir milletvekili de olmak üzere toplam 7 kişi ile mülakat yapılmıştır. İkinci olarak aristokrat Kürt ailelerle ilgili olarak yazılan biyografik ve otobiyografik eserlerin yanı sıra konuyla ilgili yazılan kitap, makale, yüksek lisans ve doktora tezlerinden de istifade edilmiştir.

1.Brukan Aşireti'nin Karacadağ'dan Erivan'a yaptığı göç

Brukan Aşireti, aşiret üyelerinin anlatımlarına göre 1600'lü yıllarda Diyarbakır havzası ile Şanlıurfa Platosunu birbirinden ayıran Karacadağ civarında yaşamıştır. Aşiret lideri Şemdin Ağa ile Osmanlı Devleti adına hareket eden ve güvenlikten sorumlu bir grup asker arasında çıkan anlaşmazlık sonucu aşiret kuzeye göç etmeye başlamıştır. Göç edenler aylarca süren bir yolculuktan sonra Iğdır civarına gelmiş ve buradan da iki kola ayrılmışlardır. Kürtçe ifadeyle bu ayrılma yani "bır olmak" veya "bırbun" zamanla "brukan" olarak telaffuz edilmiş ve zamanla aşiretin de ismi olmuştur. "Bruki" ise bu aşirete mensup kişi demektir (Kartal, 2014, s. 55). Birinci kol, İran'ın Maku ve Hoy mıntıkasına giderken, ikinci kol daha kuzeye yani Erivan'a geçmiştir (Özer, 2018, s. 80). Bu ikinci kolun Erivan ve çevresinde bulunan yaylalarda yaşamaları 320 yıl sürmüştür. Kinyas Kartal, bu göç olayını hatıralarını ihtiva eden "Erivan'dan Van'a Hatıralarım" isimli risalede şöyle nakleder: "Beşinci göbekten dedem Şemdin, Diyarbakır'ın Karacadağ bölgesinde yaşamakta iken bir olay üzerine Iğdır-Aralık'ın Dil bölgesine yerleşmişler. Ondan sonra gelen kuşaklar sırasıyla Şemdin'in oğlu Mehmet, onun oğlu Nadir, onun oğlu Fethi, onun oğlu Bedir ve onun oğlu da ben Van'a gelinceye kadar hudut değişiklikleri ve olaylara göre Rusya, daha sonra Sovyetler Birliği, İran, Osmanlı İmparatorluğu daha sonra Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşadık" demektedir (Kartal, 1987, s.4).

1.1.1922 Kafkasya'dan Van'a "Zorunlu Göç"

Ruslar, Kafkasya'da Brukilerden oluşan askeri birliğin başına Fethi Bey'i getirirler. Fethi Bey'in birliği, 93 Harbi olarak bilinen ve 1877-1878 tarihleri arasında devam eden Osmanlı-Rus Savaşı'nda Rusları destekler. Daha sonra birlik savaşta saf değiştirir ve Enver Paşa'nın kuvvetlerine katılır. Ancak Osmanlı kuvvetlerinin bu savaşta yenildikten sonra geri çekilmesi üzerine birlik dağılır. Daha sonra bu birlikten geri kalan 600 Bruki süvarinin başına Fethi Bey'in oğlu Bedir Bey geçer. Bedir Bey, bağlı olduğu süvarilerle Osmanlı İmparatorluğu'nun Rüştü Paşa komutasındaki 9. Kafkas Tümeni'ne bağlı kalır ancak bir süre sonra Kafkas Bölgesi'nde bulunan Dügün Dağı'nda 1915 yılında Ermeniler tarafından çıkan çatışmada şehit edilir. Akabinde, 1917'de gerçekleşen Bolşevik İhtilâli'nden sonra da 9. Kafkas Tümeni Erivan'dan tamamen çekilir. Buradaki savaş dengesi, Ruslardan destek gören Ermeni çetelerinin lehine döner. Bu yaşanan hadisenin tanıklarına göre "Ermenilerle başlayan sorunlar nedeniyle aşiret, 1920 yılından itibaren zorunlu olarak Türkiye'ye dönmeye karar verir. Göç edenlerden ikinci kolun bir kısmı Iğdır ve Kars illerinde kalırken büyük çoğunluk Van'a gelir ve Ermenilerden boşalan köylere devlet tarafından yerleştirilirler" (K 1 ile yapılan aile içi görüşme, Van, 1980). İran'a giden birinci kol ise 1930 yılından itibaren Van'ın Muradiye ilçesine bağlı köylere gelir ve yerleşirler.

İkinci kolun tanıklarına göre de bu dönüşler çok zahmetli olmuştur. Ekonomik açıdan sıkıntı çeken ailelerden bazıları yiyecek ekmek bulamadıkları için Van'a dönerlerken çocuklarını Aras Nehri'ne atmışlardır. O dönemin yokluğunu anlatan bir dize şöyledir:

Revanê Revanê /Erivan Erivan[2]

Serê malê yek nane/Her aileye ancak bir ekmek

Yaşanan yıkımı anlatan Kartal, Müslüman oldukları için ebedi ve ezeli düşmanları olan Ruslarla Ermenilerin kendilerine karşı cephe aldıklarını söylemektedir (Kartal,1987, s. 15). Bu cepheleşme karşılıklı olmuştur. Sonuçta Ermenilerin Erivan'da yapmış oldukları katliamlara karşılık Van'da yaşayan Müslüman kesimde kendini savunmuştur.

Kartal'a göre Ermeniler en büyük desteği Ruslardan alıyorlardı. 1915 yılında başlatılan zorunlu göçün sonucunda Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırlarını terk ederek Erivan'a gelen ve "kahdogam" olarak anılan Ermeniler oluşturdukları çetelerle gerçek huzursuzluğu çıkarmışlardır (Kartal, 1987, s. 20). Bir Müslüman toplumun dinini, dilini ve kültürünü yaşamasına camilerden yükselen ezan sesleri biçimlendirir. Ama Ermeniler, Erivanlı Brukiler ile Van'da yaşayan Müslüman halkın muhtaç olduğu ezan sesini tamamen kısmış ve göçün tek taraflı yaşandığına dünya kamuoyunu inandırmaya çalışmışlardır. Bu konuda yıllardan beri biçime sundukları "düşüncenin fotoğrafı" hiç de adil değildir. Oysa 1915 yılında Ermeniler ile Müslüman kesim arasında çıkan karşılıklı çatışmalar nedeniyle Van'da bulunan Zeve başta olmak üzere birçok şehirde katliam yaşanmıştır.

1.2.Mala Fethi

Kinyas Kartal'ın dedesi Fethi Bey askerdi ve Ruslara karşı mücadele vermiştir. Hatıralarında bu konuyu şöyle nakleder: "Dedem Fethi Bey'in komutanlık yaptığı bizim Brukan Aşireti'nin meydana getirdiği süvari alayı 93 Harbi'nde Ruslarla beraber iştirak etmek zorunda kalıyor. Aşiret büyükleri aralarında karar alıyorlar, dedem Fethi Bey askerlerine emir vermiş savaş alanına girince hepsi Osmanlı tarafına geçip Ruslara ateş açmışlar. Durumu anlayan Rus yönetimi Dedem Fethi Bey'i ortadan kaldırmak için Bayezid'deki (Doğubayazıt) komutana verilmek üzere onunla bir zarf göndermiştir" (Kartal, 1987, s. 13).

Bu anlatımda Fethi Bey'in evvela Rus kuvvetleriyle beraber hareket ettiği ama daha sonra ise Osmanlı kuvvetlerine geçtiği anlaşılmaktadır. Fethi Bey'in dört oğlu vardı. En küçük oğlu Bedir Bey Kafkasya'da Ermeniler tarafından şehit edilir diğer oğlu Nadir Bey de vefat eder. Geriye kalan iki oğlu ise yeğenleri ile birlikte 1920 yılından itibaren Van'a göç ederler. Büyük oğlu Hasan Bey Nevat (Çomaklı) köyüne, ikinci oğlu Hüseyin Bey ise Kalecik köyüne yerleşir.

Bedir Bey'in eşi Pero Hanım ise aynı tarihte beş çocuğu ve kayın biraderi Nadir Bey'in iki erkek ve üç kızı ile birlikte Van'ın Anavank köyüne gelir ve yerleşir. Bu aileye aşiret "Mala Fethi" demektedirler. Mal, klan yerine de kullanıldığı gibi (Heckmann, 2006: 134) sülale anlamında da kullanılmaktadır. Aşiretler çok sayada "mal" ve bunları temsil eden aşiret üyelerinden oluşur.

2.Kinyas Kartal

[2] Erivan, Kürtçede Revan olarak bilinir.

Kinyas Kartal, kendisiyle yapılan mülakatta 1900 yılında Erivan'da devlet çiftliklerinin olduğu Torunkent'te dünyaya geldiğini söylemektedir (Süsoy, 1990, s. 129). Annesinin ismi Pero'dur. Hamit, Bala, Abdülbari ve İslam adında dört erkek kardeşi ile Werdê isimli bir de kız kardeşi vardı. Kartal, ilköğrenimini Torunkent'te tamamlamıştır. Diğer kardeşlerinin örgün eğitim almadıkları anlaşılmaktadır.

"Prens" veya "asilzade" anlamına gelen "kinyas" ismi Rusça kökenli bir kelimedir ve "knyaz[3]" olarak telaffuz edilmektedir. Kürtlerde birçok aile bu ismi çocuklarına vermiştir. Araştırmacı Mücahit Özden Hun, Kazakistanlı ünlü bilim ve aynı zamanda Kazakistan Kürtlerinin lideri Prof. Dr.Kinyas İbrahim Mirzoyev'in[4] isminin de Kinyas Kartal'a atfen verildiğini söylemektedir. Kinyas Kartal, Kiev Askeri Lisesi'nden sonra Bakü Harp Okulu'na devam etmiştir. Çünkü babası Bedir Bey oğlunun kendisi gibi asker olmasını istemekteydi. Kinyas Kartal, babasının bu isteğini hatıralarında "Seni subay yapacağım. Ama süvari olacaksın. Atının nalları gümüş olacak. Çivilerini altından vurduracağım" dediğini nakletmektedir (Kartal, 1987, s. 7). Askeri okuldan mezun olan Kartal, Bakü, İran, Kazvin ve Nahcivan şehirlerinde Sovyet Ordusu'nda subayı olarak görev yapmıştır.

Aşiret, 1920 yılından itibaren Türkiye'ye dönmeye karar vermiştir. Dönenlerin çok az bir kısmı Iğdır ve Kars illerinde kalırken büyük çoğunluk Van'a yerleşmiştir. Kinyas Kartal'ın ailesine ve aşiretine kavuşması ise 1922 yılına denk gelmektedir.

Mülakat yapılanların ortak beyanlarına göre Van'a geldikleri zaman aşiretin reisliğini amcası Hasan Bey yapıyordu. Daha sonra Kalecik köyünde oturan diğer amcası Hüseyin Bey aşiret reisi olmuştur. Ancak epey yaşlanan Hüseyin Bey, 1942 yılında vefat etmeden birkaç ay önce kendisinden sonra reisliği Kinyas Bey'in yapacağına inandığı için onun aşiret reisi olmasını vasiyet etmiştir. Bu vasiyet gerçekleşmiş ve Kinyas Bey, 12 kabileden oluşan Brukan Aşireti'nin [5] yeni reisi olmuştur. Bu konuda Bruinessen'in değerlendirmeleri yüzyıllardan beri aşiretlerde uygulanan yöntemi açıklayıcı mahiyettedir, şöyle ki: "Bir sülale ya da aşiretin reisliği genellikle belirli bir aile içerisinde kalır ancak kimin reis olacağına dair konmuş kesin bir kural yoktur. Bazı aşiretlerde reisliğin en büyük oğula geçmesi en iyisi gibi görülür ancak bu aşiretlerde bile bu kural oldukça esnektir. Diğer aşiretlerde ise sülale ya da aşiretin yaşlıları eski reisin hangi oğlunun ya da hangi yeğeninin reisliğe en uygun olabileceğini tespit ederler" (Bruinessen, 2004, s.130).

Van ve Hakkâri'de yaşayan Hertoşi Aşireti de 12 kabileden oluşmakta ve bu aşirette her kabilenin bir ağası bulunmaktadır. Ancak Brukilerde, Hertoşilerden farklı olarak her kabilenin ağası olmamıştır. Kartal, aşiretin tek reisiydi ve bunu tanımlarken de "Aşiret reisliği dededen babadan kalma bir müessesedir sevgi ve saygıya dayanır. Ne yazılı kanunu ne de yazılı nizamı vardır. Kuralları ile yönetilir. Seversen, sevilirsin" demektedir (Kartal, 1987, s. 14). Geçimsizlikleri, anlaşmazlıkları gidermek aşiret reisinin görev alanına girer. Kinyas

[3]Bruki Aşiretine mensup insanların Kürtçe olmayan bu ismi çok sevdikleri ve çocuklarına bu ismi verdikleri için zamanla bu kelimenin Kürtçeleştiği görülmektedir.

4 Kazakistan'da Bir Kürt: Kinyas İbrahim Mirzoyev, Hunacademy, https://hunacademy.com › kazakistanda-bir-kurt-kinyas..

[5]Bu kabileler şunlardır: 1.Kaski, 2.Şerki, 3.Kırmızki, 4.Kerki, 5.Elki, 6.Mamki, 7.Hesenki, 8.Hecimki, 9.Beşki, 10.Pirki, 11.Şaveli, 12.Kutki.

Bey'in kişiliği aşiretin bütünlüğünü korumuş başka aşiretlerde olduğu gibi kabile aşiretleşmesi sürecini yaşatmamıştır. Ayrıca aşiretler arasında öç alma yoluna gitmemiştir. Bunun en büyük örneklerinden biri de oğlu Bekir Kartal bir cinayete kurban gittiğinde öç alma yoluna gitmemiş bunun yerine aşiret içi anlatıma göre "Bir oğlum diğer oğlumu öldürdü. Ölen oğluma Allah rahmet eylesin. Biz ikinci oğlumuzu kurtaralım" (K 2 ile yapılan aile içi görüşme, Van, 1990) söylemi o gün sadece Brukan Aşireti içinde değil diğer bütün aşiretler tarafından da takdir toplamış ve Kinyas Kartal'a saygın bir kişilik kazandırmıştır.

Kinyas Kartal ilk evliliğini geleneksel yöntemle Van'a göç etmeden önce Rusya'da tanıştığı ve Kiev Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun Rus arkadaşı Viktorya ile yapmıştır. Ancak bunu daha sonra Türkiye'ye 1922 yılında kesin dönüş yaptıktan sonra 17 Şubat 1926'da Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen Medeni Kanuna göre resmi evliliğe dönüştürmediği anlaşılmaktadır. Görüşmecilerin anlatımına göre "Viktorya, aşkı uğruna bütün ailesini Rusya'da bıraktıktan sonra Van'ın Anavank köyüne gelmiş ve Kartal ailesi tarafından kendisine Leylo ismi verilmiştir. Sarışın ve mavi gözlü olmanın yanında ince ve uzun boylu olan Leylo, bütün yaşamı boyunca Müslümanlığı kabul etmediği için Hristiyan kalmış ve başı açık şekilde yaşamayı tercih etmiştir. Kürtçe öğrenen Leylo'ya din değiştirmesi konusunda baskı yapılmamıştır. Kinyas Kartal'ın yaşadığı üç sürgüne rağmen Leylo, onu büyük bir aşkla sevmeye devam etmiş ve köye dönmesini her zaman büyük bir heyecanla beklemiştir" (K 3 ile yapılan aile içi görüşme, Van, 2020).

Leylo'nun anne olması istenmemiştir. Onun bu duruma düşmesinin en büyük nedeni aristokrat bir aileye mensup olmamasıdır bu da onun Kartal ailesi tarafından dışlanmasına neden olmuştur. İkincisi de Kinyas Kartal, ailesinden kopardığı Leylo'yu ihmal ettiği gibi ona ihanette etmiştir. Süleyman Demirel'i sevdiği kadar bile olsa Leylo'yu sevememiştir. Daha önemlisi ise ikisini birbirine bağlayan "aşk"ı bitirmiştir. Çünkü aşkın bir bebek gibi sevgiyle büyüdüğüne inanılır. Kinyas Kartal bu sevgiye sahip çıkamamıştır. Böylece Fransız yazar Frédéric Beigbeder'i doğrularcasına aşkın ömrünü üç yılda tüketmiştir (Beigbeder, 1997, s. 25). Kartal'ın Kiev'de Viktorya ile büyük bir tutkuyla başlayan aşkı Anavank köyünde Leylo olarak şefkate dönüşmüş ama Çili Hanım ile evlenmesiyle birlikte o şefkat yerini can sıkıntısına bırakmış o da ihmal ve ihanete dönüşmüştür.

Özellikle 1960 sürgününden sonra Leylo kendini çok yalnız hissetmeye ve bunun sonucunda da psikolojisi bozulmaya başlamıştır. Bu nedenle zaman zaman köy muhtarı ve aynı zamanda Kinyas Kartal'ın amcası oğluna gider "Kinyas Bey'in kendisini ihmal ettiği gibi ihanet ettiğine" dair şikâyette bulunurmuş. Bunun üzerine amcası oğlu da her seferinde onun yaşadığı acıyı paylaşmak için "Ben Kinyas'a kızacağım seni ihmal etmesin" mahiyetinde yatıştırıcı cevaplar verirmiş (K 3 ile yapılan aile içi görüşme, Van, 2020).

Rusça ve İngilizcenin dışında birkaç batı dilini bilen Leylo, yüksek tahsilli olduğu gibi entelektüel birikime de sahipti. Van'a içinde Rus klasiklerinin olduğu iki çuval kitap ile geldiği bilinir. Fakat yıllara yorgun düşen Leylo'nun yaşantısı çok kötü bir akıbetle neticelenmiştir, şöyle ki: 1961 yılında öldüğü zaman köy imamının fetvasına göre Müslüman olmadığı için köy mezarlığı yerine Anavank ve Almaşat (Arısu) köyleri arasında kalan metruk bir yere defnedilmiştir. Mezar taşı konulmamış bu nedenle yıllar sonra mezar yeri zamana

yenik düştüğü için de yok olmuştur. Böylece mezarına dahi tahammül edilmeyen tarihi bir kişiliğin yok edilmesine göz yumulmuştur.

Kartal, ilk ve tek resmi evliliğini ise kendisinden epey küçük olan ve aynı zamanda Nevat köyünde oturan amcası Hasan Aytin'in kızı Çili Hanım'la yapmıştır. 1925 doğumlu olan Çili Hanım kendisinden 25 yaş küçüktü. Bu evlilik aşiret içinde yapılan "endogami" yani "aile içi evlilik"ten beslenen "prestij evlilik"tir. Prestij evlilikler, aşiretlerde aristokrat bireylerin tercihlerinin bir sonucu olarak yapılır. Aristokrat aileler sahibi oldukları asaletin bir sonucu olarak kendilerine denk gördükleri ve birinci dereceden "saygın akrabalar" arasında yapılan evliliklerdir. Kardeşi Hamit Kartal da amcası Nadir Bey'in kızı Bacı Hanım'la evlenmişti. Diğer üç kardeşi Bala, İslam ve Abdülbari Kartal da aristokrat aile kızları ile evlenmişlerdir. Fevzi Kartal, aile içi evliliğin bir sonucu olarak amcası Hamit Bey'in kızı Asya Hanım'la evlenmiştir. Bu nedenle iç nedeni belirleyen "asalet"tir. Eğer ikinci evlilik olacaksa prestij evlilikler aynı zamanda keyif için yapılan evliliklerdir.

Bunu tamamlayıcı mahiyette ağa, bey ve aşiret reislerinden oluşan aristokrat Kürt aileler, normal evliliklerin ötesinde hatta at ve köpeklerini bile çiftleştirirken tercihlerini aristokrat kabul ettikleri ailelerin at ve köpeklerini seçerek ortaya koyarlardı. Davulun dengi dengine çalması biraz da böyle gerçekleşirdi.

Leylo'nun anne olamadığı evde Çili Hanım 5 erkek ve 5'de kız olmak üzere on çocuk dünyaya getirmiştir. Çili Hanım, aşiret içi geleneksel yapıyı fazlaca yaşamadığı gibi bütün yaşamı boyunca başı açık ve o günün şartlarında modern bir kadın gibi yaşamayı tercih etmiştir.

Kinyas Kartal'ı tanıyanlar kendisinin hoş sohbet, alçakgönüllü ve insanları olduğu gibi kabul eden bir şahsiyet olduğundan söz ederler. Aşiretçilik yapmadığı gibi insanlarla sorunsuz bir şekilde yaşamayı tercih ettiği de ifade edilir. Bu sevginin bir sonucu olarak hakkında bazen bir takım fıkralar bile üretilmiştir.

Ancak Kinyas Kartal'a zaman zaman haksız eleştiriler de yapılmıştır. Bunlardan en dikkat çekeni Cumhuriyet gazetesinde Dursun Kut'un 1996 yılında Kinyas Kartal'a atfen yaptığı "Köy Enstitülerini kapattırdık" haberidir (Çoşkun, 2007, s. 159). Ayrıca aşiret mensuplarına baskı uyguladığı onları maddi ve manevi açıdan sömürdüğüne dair diğer haberlerdir. Bu yapılan haberler doğru değildir. Çünkü bu enstitüler 1954 yılında kapatıldığı zaman (Gazalcı, 2024, s. 296) kendisi o tarihte aktif siyasetin içinde değildi bu nedenle de sözü edilen enstitüleri kaldıracak siyasi gücü yoktu. İkincisi aşiret mensuplarına baskı uyguladığına dair bir girişimi de hiçbir zaman olmamıştır.

Resim 1: Kinyas Kartal ve eşi Çili Hanım

Kinyas Kartal, 24 Mayıs 1991 tarihinde Van'da vefat etmiştir. Aristokrat Kürtler öldükten sonra yaşadıkları topraklara gömülmeyi vasiyet ederler. Bu nedenle cenazesi ailesinin yaşamını sürdürdüğü ve başta annesi Pero Hanım olmak üzere bütün kardeşlerinin ve daha sonra vefat eden eşi Çili Hanım'ın mezarlarının olduğu Anavank köyünde bulunan aile kabristanında toprağa verilmiştir. Cenaze törenine ailesi ve aşiretine mensup kişilerin yanı sıra Süleyman Demirel gibi çok sayıda siyasetçi ve dava arkadaşları da katılmıştır.

3.Aristokrat Kürt Aileler: Kinyas Kartal ve Siyaset

3.1.Sürgün

Kinyas Kartal yaşantısı boyunca kurulu sisteme aykırı hiçbir çabanın içinde olmamış ve kurucu elitlerin ulus devlet projesine de karşı çıkmamıştır. Türkiye'de egemen paradigmanın vurgusunu yaptığı "Doğulu olmak ayrı bir milliyetten olmayı gerektirmez. Bu milletin birçok boyu ve kolu vardır. Kürtler de Türk milletinin Doğu Anadolu'daki adıdır" (Kartal, 1987, 11) paradigmasını savunmasına rağmen üç sürgün yaşamaktan kurtulamamıştır.

İlk sürgün, 1925 yılında başlayan Şeyh Said Hareketinin bitmesinden sonra 1926 yılında başlamıştır. Bu sürgün kış mevsimi olmasına rağmen sıkı tedbirler alan Van Valisi Osman Nuri Paşa'nın (1925-1926) emriyle başlamıştır. Kinyas Kartal kendisiyle mülakat yapan Necmettin Şahiner'e Said Nursi ile birlikte sürgüne gönderildiklerini anlatmaktadır (Şahiner, 1981, s. 17).

1926 yılının şiddetli bir kış mevsimine rastlayan Ramazan ayında başlamıştır. Sürgünde Nursi'nin dışında Van Müftüsü Şeyh Masum Efendi, Kör Hüseyin Paşa, Gevaş

Müftüsü Hasan Efendi, Küfrevizade Şeyh Abdülbaki Efendi, Şeyh Hamit Paşa'nın oğlu Abdullah Efendi, Ahmet Alpaslan[6] ve Kinyas Kartal'ın dört kardeşi kızaklara bindirilerek sürgüne gönderilmişlerdir (Kıran, 2021, s. 131). Sürgün edilenler üç-dört gün Patnos'ta, bir gece Ağrı'nın Hamur ilçesinde, bir hafta Pasinler ilçesine bağlı Korucuk köyü ile Erzurum'da kalmışlardır. Erzurum'dan sonra at arabalarıyla yollara devam edilmiş Trabzon'a varılmış ve orada da yirmi gün kalmışlardır. Buradan İstanbul'a başlayan gemi yolculuğu ise bir hafta sürmüştür. İstanbul'da 20-25 gün kaldıktan sonra yolculuk İzmir'e kadar devam etmiştir. Mezarlıkbaşı semtinde Abdülkadir Paşa Oteli'nde iki gece kalınmış sonra Kinyas Kartal ve kardeşleri Manisa'ya bağlı Horozköy'e (K 4 ile yapılan görüşme, Van, 2020), Said Nursi ise Antalya'ya oradan da Burdur üzerinden Barla'ya gönderilmiştir Barla daha sonra Risale-i Nur'un yazıldığı mekân olmuştur.

İkinci sürgünü 1937 yılında yaşamış ve Trakya'ya gönderilmiştir (Süsoy, 1990, s. 130).

Üçüncü sürgün ise 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleşen hükümet darbesinden sonra gerçekleştirilmiştir. Darbeden 4 gün sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yaşayan ve yaşları 14 ile 70 arasında değişen aralarında ağa, şeyh ve sivil vatandaşlardan oluşan 485 kişi için sürgün kararı verilmiştir. Bu kişiler gerekçe olarak 1934 yılında çıkarılan 2510 sayılı Mecburi İskân Kanunu'na ek olarak 19 Ekim 1960 tarihinde çıkarılan 105 numaralı Mecburi İskân Kanunu ile Sivas Kabakyazı'da bulunan bir kampta 9 ay tutuklu kalmışlardır. Celal Bayar'ın "Siyasal Kürtçülüğün merkezi" ve Hüsamettin Cindoruk'un da "Apo hareketinin kaynağı" olarak (Çiçek, 2010, s. 27) gördüğü kamp küçük bir Yassıada vazifesi görmüştür. Bu kamp daha sonra 23 Ekim 1962'de kaldırılmış ve 55 kişinin dışında 430 kişi serbest bırakılmıştır.

Milli Birlik Komitesi geride kalan "55 ağa"yı Demokrat Parti'yi (DP) destekledikleri gerekçesiyle Aydın, Antalya, Isparta, Bursa, İzmir, Afyon, Manisa, Denizli, Çorum ve Zonguldak illerine sürmüştür. Bu da tarihe "55'ler Olayı" olarak geçmiştir. Sivas Kampı sonrasında Kinyas Kartal Isparta'ya, kardeşlerinden Hamit Kartal Zonguldak'a, Bala Kartal Bursa'ya ve Abdülbari Kartal ise Aydın'a gönderilmiştir (K 4 ile yapılan görüşme, Van, 2020). Van'da dönemin Gravi Aşiret Ağası Ali Rıza Ertaş'a göre babası Ebubekir Ertaş amcası Nadir Ertaş ve aşiretlerinden Abdülkerim Ertaş ile Başkale'den Mahmut Ertuş ve Cafer Yavuzer de sürgüne gönderilmişlerdir (Özcan 2021, s. 49). Ebubekir Ertaş, Abdülbari Kartal ile birlikte Aydın'a sürgüne altı ay kaldıktan sonra Bursa Cezaevine gönderilmiştir.

Bu üçüncü sürgünle birlikte başta eşi Leylo olmak üzere Brukan Aşireti'ne mensup çok sayıda insan yapılan işlemin sosyal dokuya zarar verdiğini ifade etmişlerdir. Anavank köyüne Kinyas Kartal'ı sürgüne göndermek için gelen askerleri gören Leylo, bedenine ciddi manada zarar vermiş ve Kore Gazisi bazı aşiret mensupları ise aldıkları madalyaları iade ederek durumu protesto etmişlerdir (K 5 ile yapılan aile içi görüşme, Van, 1996). Kartal, bu üç sürgünü şöyle özetlemektedir: "Maalesef 1925 yılında Şeyh Sait olayı oldu. Çok

[6] Adaman Aşiret reisidir. 1888 yılında Ağrı'da doğmuştur. İlkokul mezunu ve çiftçidir. 1946 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi'nden (CHP) Ağrı Milletvekili, oğlu Hasan Fecri Alpaslan ise 1983, 1987 ve 1991 tarihlerinde olmak üzere üç dönem Anavatan Partisi'nden Ağrı milletvekili seçilmiştir.

kardeşkanı döküldü. Bunlar hep tahrik ve nifak sonucudur, iki taraftan ölen de öldüren de bu milletin evladıdır" (Kartal,1987, s. 13). Bir toplumsal mühendislik hadisesi olarak gerçekleştirilen bu sürgünler daha sonra Kürtlerin siyasallaşmasına, Kürt milliyetçiliğinin uyanmasına ve Kürtlerin siyasal parti kurarak daha aktif bir şekilde hareket etmelerine sebep olmuştur.

Hükümet darbesi süreci devam ederken kardeşi İslam Kartal, Van'da faili meçhul bir cinayet sonucu hayatını kaybetmiştir. Sistemle entegre olmasına rağmen Kartal ailesinin bu sürgünleri neden yaşadıkları bilinmemektedir. Tüm bu olumsuzluklara rağmen Ebiri'nin ifadesiyle "Kinyas Bey'in hayatında şansı ve zekâsı at başı gitmiştir" (Ebiri, 2018, s. 61).

3.2.Siyaset

Kartal ailesi aktif siyasete başlamadan önce tarım ve hayvancılık yapıyordu. Bu konuda Milletvekili İrfan Kartal, "1953 yılında ailemden çok sayıda kişi de bu işi yapıyordu. Tarım ve hayvancılık yapıyor, her yıl Halep'e küçükbaş hayvan gönderiyordu. Yün ve deri ticareti yoğundu ve öyle ki İstanbul'da bile bu yoğunlukta bir ticaret yoktu" demektedir[7].

Siyasete gelince kardeşi Hamit Kartal, 1950 yılında yapılacak seçimde DP'den milletvekili adayı olmuş ama kazanamamıştır. 1954 yılında yapılan genel seçimde ise DP'den Hilmi Durmaz, Kemal Yörükoğlu ve Muhlis Görentaş ile birlikte milletvekili seçilmiştir (TBMM Albümü1950-1980, 2/675). Böylece Kartal ailesinde ilk seçilen milletvekili Hamit Kartal'dır. DP, 1957 yılında yapılan seçimde Hamit Kartal'ı aday yapmamıştır. Liste dışı kalması partinin Van'da başarısız olmasına neden olmuştur. Bunun üzerine Adnan Menderes seçim sonrası Kinyas Kartal'ı Ankara'ya davet etmiş ve DP'de siyaset yapmasını istemiştir. Kinyas Kartal, (Resim 2) 1959 yılından itibaren DP'de Van il başkanı olarak göreve başlamıştır.

Resim 2: Kinyas Kartal

Kinyas Kartal'ın aktif siyasette yer alması ise 1965 yılında yapılan seçimde başında Süleyman Demirel'in olduğu Adalet Partisi'nden (AP) Van milletvekili seçilmesiyle

[7]AK Parti Van Milletvekili Kartal: Kürtler artık...
https://www.rudaw.net › turkish › interview

başlamıştır. Bunları 1969, 1973 ve 1977 (TBMM Albümü1950-1980, 2/1019) seçimlerinde aynı partiden Van milletvekili seçilmesi süreci takip etmiştir. Kartal, ayrıca 5 Haziran-17 Kasım 1977 tarihleri arasında 5 ay boyunca en yaşlı üye sıfatıyla Meclis Başkanlığı da yapmıştır. Toplumsal yaşamdaki ağa duruşu siyasette de başarıyı getirmiş bu da Demirel'in kendisine "ağa" demesine neden olmuştur.

Kinyas Kartal, aktif siyaseti tek başına yapmamıştır. Aşiret içinde kendisine sağ kolu vazifesi ifa eden çok sayıda kanaat önderi vardı. Örneğin Pertek köyü muhtarı Ali Çavuş (Resim 3), Kırmıskı Kabile Reisi Muhmmedê Heci her zaman kendisini desteklemişlerdir.

Resim 3: Kinyas Kartal (sağ baş) ve Ali Çavuş (Öndül)

Diğer taraftan Gravi Aşiret Reisi Ebubekir Ağa ve oğlu Tayyar Ağa, Şerefhan Kabile Reisi Mahmut Ertuş (Resim 4) ile Özalp ilçesinde bulunan Merzıki ve Mukuri gibi aşiretler de onu sürekli desteklemişlerdir. Hertoşi Aşireti 12 kabileden oluşmasına rağmen aşiret üyeleri 1980 yılına kadar hiçbir partiden milletvekili adayı çıkarmamış ve her seçimde Kinyas Kartal'ı desteklemişlerdir. Diğer aşiretlerin de duruşu genel itibariyle her zaman böyle olmuştur.

Resim 4: Mahmut Ertuş, Kinyas Kartal, Ebubekir Ertaş (Sol baştan itibaren)

Kinyas Kartal, 15 yıl aralıksız aktif siyasetin içinde yer almış ve bu süre zarfında zaman zaman bazı çıkışlar da yapmıştır. Örneğin "Rahmetli Atatürk "Kürt kavmi diye bir kavim yoktur, bunlar Türk'tür. Benim inancım da bu merkezdedir" (Kartal, 1987, s. 12) söylemini dönemin yeni ruhuna uygun mesaj olarak kabul etmek gerekir.

Kızı Perihan Hanım'ın anlatımına göre annesi Çili Hanım, "Bazen babama dert yanardı. Kinyas, sen bana hiçbir şey yapmadın. Bir ev bile almadın derdi. Babam da ona ben sana öyle bir isim bırakıyorum ki harca harca bitmez. Sen bu isimle çok rahat yaşarsın derdi. Gerçekten de öyle oldu" demektedir (Ebiri, 2018, s. 68).

Kinyas Kartal'ın eşine başlangıçta bir ev almadığı doğrudur. Ama siyasi arenada yıllara dayalı manevi bir miras bırakmıştır. Onun ikinci kuşak için siyasette bırakmış olduğu bu manevi mirastan faydalanan ilk siyasetçi yeğeni Fevzi Kartal'dır. Kartal, 14 Ekim 1979 yılında yapılan senato seçiminde Cumhuriyet Halk Partisi'nden Ferit Melen ile Milli Selamet Partisi'nden Şevket Kazan gibi güçlü rakiplere karşılık Adalet Partisi'nden senatör adayı olmuş ve seçimi kazanmıştır. O dönem başta Gravi Aşiret Ağası Tayyar Ertaş olmak üzere aşiretlerin işbirliği halinde hareket etmesi sonucu Fevzi Kartal, güçlü rakiplerini geride bırakarak Van senatörü seçilmiş ve bunu da 12 Eylül 1980 tarihinde gerçekleştirilen hükümet darbesine kadar sürdürmüştür (K 6 ile yapılan mülakat, Van, 2022).

Kinyas Kartal, 12 Eylül 1980 yılında gerçekleşen hükümet darbesine kadar aktif siyasetin içinde yer almıştır. Ancak bu hükümet darbesi aynı zamanda Kinyas Kartal ve diğer siyasetçilerin bu tarihten sonra siyaset yapmalarını yasaklamıştır. Çünkü 16 Ekim 1981 tarih ve 2533 sayılı "Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun" ile bütün partiler feshedilmiştir (Gemalmaz, 1996, s. 981). 7 Kasım 1982'de yapılan referandumda yüzde 91,37 evet oyuyla kabul edilen 1982 Anayasası'nın geçici 4. maddesiyle 12 Eylül 1980 öncesi dönemin siyasetçilerine 5 ve 10 yıl süreyle yasaklar getirilmiştir. Bu nedenle 6 Kasım 1983 yılında

yapılan genel seçimlere Milli Güvenlik Konseyi; Anavatan Partisi, Halkçı Parti ve Milliyetçi Demokrasi Partisi'nin dışında hiçbir partiye seçime katılma hakkı tanımamıştır.

Doğru Yol Partisi (DYP), 23 Haziran 1983'te kurulmuştur. 6 Eylül 1987 yılında siyasi yasakların kalkması üzerine Süleyman Demirel, 24 Eylül 1987 yılında DYP Genel Başkanlığına seçilmiştir (Çavuşoğlu, 2009, s. 83). Kinyas Kartal kendisinin de siyasi yasağının kalkması üzerine 29 Kasım 1987 yılında yapılan milletvekili genel seçiminde bu partiden aday olmuştur. Ancak 10 Haziran 1983 tarihinde kabul edilen 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'na göre 1969, 1973 ve 1977 seçimlerinde uygulanan barajsız d'Hondt seçim sistemi kaldırılmış yerine ülke barajlı (%10) ve seçim çevresi barajlı %25 (geçerli oyların seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısına bölünmesiyle ortaya çıkan) d'Hondt sisteminin getirilmesi nedeniyle seçimi kazanamamıştır. Bu da onun aşiretine kırılmasına ve siyasi yaşamının bitmesine neden olmuştur. Bu sonuç aynı zamanda Kartal ailesinin siyasi ve sosyal pozisyonunu biraz kaybetmeye başladığını da göstermektedir.

Kazanmamasında etkili olan ikinci neden ise Kinyas Kartal, Süleyman Demirel ve diğer dava arkadaşlarına olan bağlılığından dolayı Anavatan Partisi'ne davet edildiği halde geçmemiş bu da siyasi yaşantısının bitmesine neden olmuştur. Onu buna mecbur bırakan iki hedeften söz edilebilir:

1.Süleyman Demirel'e bütün siyasi yaşamı boyunca sadık kalması.

2. Aşiretinin de her ne şekilde olursa olsun zarar görmesini istememiştir.

Kinyas Kartal'ın Demirel'e olan bağlılığını AP'de siyaset yapan Rasim Cinisli şu örnekle açıklamaktadır: Bütün partilerde olduğu gibi AP'nin içinde de gruplaşmalar vardı. AP'de başından beri iki hâkim eğilim vardı. Basın bunlara evvela "mutediller" ve "müfritler" daha sonra ise "ılımlılar" ve "hışımlılar" dedi. Mutediller, mevcut koşullara göre daha uyumlu ve yumuşak hareket edilmesini savunurken Ferruh Bozbeyli'nin de içlerinde yer aldığı "müfritler" daha sert davranılmasını istiyorlardı. Şubat 196l'de kurulan Adalet Partisi, 27 Mayıs müdahalesinden sonra kapatılan Demokrat Parti'nin siyasal mirasına sahip çıkan bir partiydi. Bununla birlikte, siyasi yasaklı durumunda bulunan eski DP'li yöneticiler, yeni ve tecrübesiz AP kadrolarını hiçbir zaman tam olarak benimsememişlerdi. Onların gözünde AP, "Demokrat Parti'nin C Takımı"ydı. Diğer taraftan ılımlılara aynı zamanda "yeminliler" de deniliyordu. Yeminliler, kendi aralarında Süleyman Demirel'e daha yakın duruyorlardı. Menderes efsanesinin üstüne çıkmak için de "Gelmiş geçmiş en büyük Başbakan Demirel" gibi laflar ediyorlardı. Bu yeminli gruba mensup bazı milletvekilleri zaman zaman diğer bazı milletvekillerinin Demirel konusunda ne düşündüğünü öğrenmek için ev toplantıları düzenlerlerdi. Düzenlenen bu ev toplantılarının birine Kinyas Kartal da davet edilir. "Ev sahibi, Süleyman Bey aleyhinde ağır sözlerle oturumu açar; oltaya gelen milletvekilleri de işin dozunu artırınca tecrübeli Kinyas Bey itiraz eder ve "Yok! Ben genel başkanımın gıyabında bu sözlerinize tahammül edemem" dedikten sonra evi terk eder (Cinisli, 2017, s. 298).

Demirel'e ve aşiretine çok sadık davranmasına rağmen Kinyas Kartal'ın son seçimde başarısız olmasının iki nedeni daha vardır. Birincisi, aşiret bağlarının artık eskisi kadar güçlü

olmaması ve aşiretçiliğin kentleşme ile birlikte çözülmeye başlamasıdır. Aşirette egemen olan biz duygunun yerini ben duygusuna bırakmasıdır. İkincisi ise bu çözülmeye bağlı olarak Brukan Aşireti'nde alternatif adayların çıkmaya başlamasıdır. Çünkü aynı seçimde aşiret içinde Kinyas Kartal'a karşı başka rakipler de çıkmıştır. Örneğin Demokratik Sol Parti'den (DSP) Sabri Donat ile bağımsız adaylardan Paşa Kurşunluoğlu aday olmuşlardır. Bu iki adayın almış oldukları oylar Kinyas Kartal'ın seçimi kazanmasına engel olmuştur.

Kinyas Kartal, bütün siyasi yaşamı boyunca hep temiz yaşamış siyaset sayesinde zengin olmayı tercih etmemiştir. On beş yıl boyunca Ankara Ayrancı'da asansörü olmayan kiralık bir evin beşinci katında oturmuştur. "12 Eylül 1980 hükümet darbesinden sonra Van'a gelmiş oturmak için şehir merkezinde evi olmadığı için kayın pederine ait Nevat köyünde bulunan eve yerleşmiştir" (K 2 ile yapılan aile içi görüşme, Van, 2020). Kartal'ın yaşantısına bir bütün olarak bakıldığı zaman çok dürüst ve "modern bir milletvekili" yaşantısına sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Kinyas Kartal'ın aktif siyaseti bırakması ve akabinde vefat etmesi Kartal soyadını taşıyan ikinci kuşak aile üyelerinin siyaset yapma sürecini hızlandırmıştır. Bunun sonucunda siyasal anlamda bırakmış olduğu manevi miras sayesinde Kartal ailesinden birçok kişi aktif siyasette etkin rol almaya devam etmiştir.

İkinci kuşak içinde bırakmış olduğu manevi mirasa sahip çıkan ikinci siyasetçi oğlu Nadir Kartal'dır. Kartal, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi mezunudur. Van'da serbest eczacı olarak görev yapmıştır. Evvela AP sonra da DYP Van il başkanlığı yapmıştır. 20 Ekim 1991 yılında yapılan seçimde Adalet Partisi'nin devamı olan Doğru Yol Partisi'nden Van milletvekili seçilmiştir (TBMM Albümü1983-2010, 3/1295). Ali Çavuş, diğer kanaat mensuplarıyla birlikte bu seçimi kazanması için Nadir Kartal'ı desteklemiştir. Nadir Kartal da sadece bir dönem milletvekili seçilmiştir. Daha sonra 1995 yılında yapılan seçimde bağımsız aday olmuş ama kazanamamıştır. 1999 yılında yapılan seçimde Genç Parti'den ve 2002 yılında yapılan genel seçimde ise Cumhuriyet Halk Partisi'nden aday olmuş ama bu iki seçimde de başarısız olmuştur. Nadir Kartal'ın bu şekilde seçimleri kazanamamasında etkili olan etkenlerden biri Brukan Aşiret mensuplarının kentle bütünleşmeleri ve yeni neslin anlam dünyasında aşiret olgusunun giderek çözülmeye başlamasıdır. İkinci etken de artık Nadir Kartal'ın babasından sonra Brukan Aşireti'ne lider olmak gibi bir talebi yoktu. Çünkü o da yaşanan sosyal değişimlerin farkındaydı ve yaşantısı da lider olmasına engeldi. Nadir Kartal, amcası oğlu Fevzi Kartal'ın kızı ile evlenmiştir.

Üçüncü siyasetçi yeğeni Remzi Kartal'dır. Diş hekimliği fakültesi mezunu olan Kartal yıllarca Van'da başarılı diş hekimi olarak görev yapmıştır. 20 Ekim 1991 yılında yapılan genel seçimde Sosyal Demokrat Halkçı Parti'den (SHP) tercihen Van milletvekili seçilmiştir. Kartal, daha sonra ailesinin ve aşiretinin siyasi temayüllerinin çok dışında sırasıyla ÖZDEP, HEP ve DEP gibi partilerde siyaset yapmıştır (TBMM Albümü1983-2010, 3/1295). 1994 yılında DEP'in kapatılması ve milletvekili dokunulmazlığının kaldırılması üzerine Avrupa'ya gitmek mecburiyetinde kalmıştır. Siyasi faaliyetlerini Avrupa'da Kongra-Gel bünyesinde sürdürmektedir. Siyaset dışında yaşamını sürdüren kardeşi Haydar Kartal da Kinyas Kartal'ın damadıdır. Remzi Kartal ise aile dışında evlenmiştir. Bu nedenle Remzi Kartal, ağabeyi Fevzi

Kartal gibi Kartal ailesinin "dış yüzü"dür. Konak, bu konuda Remzi Kartal'ın siyasi mücadelesini, amcası Kinyas Kartal'ın sergilediği "konformist tutum", Brukan Aşiretinin genel "karakterini" de olumsuz etkilemişti. Yıllarca "düzen yanlısı, devletçi, komprador, itaatkâr bir aşiret olma" yaftaları altında anılmak zorunda kaldıklarını söylemektedir (Konak, 2022, s. 254).

Dördüncü siyasetçi diğer yeğen Mehmet Kartal'dır. Kartal, Ankara Yüksek Tekniker Okulu mezunudur. Yapı İşleri 13. Bölge Müdürlüğünde kontrol mühendisliği görevinde bulunmuş daha sonra serbest müteahhit olarak çalışmıştır. Kinyas Kartal'ın kardeşi Abdülbari Kartal'ın oğludur. 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan seçimle CHP'den Van milletvekili seçilmiştir (TBMM Albümü, 22. Dönem, 2003: 178). Ama daha sonra bu parti ile fikir ayrılığına düşmüş ve CHP'den ayrılmıştır. Mehmet Kartal da amcası Kinyas Kartal'ın damadıdır.

Kartal ailesinde beşinci siyasetçi olarak milletvekili seçilen İrfan Kartal, Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi İnşaat Fakültesi'nden mezun olmuştur. 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan genel seçimde Adalet ve Kalkınma Partisi'nden (AKP) Van milletvekili seçilmiştir. İrfan Kartal her ne kadar aile içi evlilik yapmasa bile eşi aşiret kızıdır.

Kinyas Kartal başta olmak üzere birinci ve ikinci kuşak Kartal ailesinde yapılan evliliklerin çoğu aristokrat aile olmanın bir sonucu olarak endogami olarak ifade edilen "aile içi evlilikler"dir. Örneğin Kinyas Kartal'ın kız kardeşi Werdê, amcasının oğlu Ahmet Kartal ile evlendirilmiştir. Bu evlilik aynı zamanda bir vefa borcudur. Çünkü Ahmet Kartal, Erivan'da kalan Kinyas Kartal'ı Van'a getirerek ailesine kavuşmasına vesile olmuştur (K 7 ile yapılan aile içi görüşme, 1996, Van). Kinyas Kartal'ın dört kızından biri kardeşi Hamit Kartal'ın oğlu Naci, iki kızı ise diğer kardeşi Abdülbari Kartal'ın iki oğlu Mehmet Kartal ve kardeşi Haydar Kartal diğer kızı ise Fevzi Kartal'ın oğlu Saim Kartal ile evlenmiştir. Yeğeni Halit Kartal ise amcası İslam Kartal'ın kızı ile evlenmiştir. Aynı şekilde Kinyas Kartal'ın oğlu Ömer Kartal'da amcası Abdülbari Kartal'ın kızı ile evlenmiştir.

Aristokrat ailelerde yapılan aile içi evlilikler Kartal ailesinde de başarıyla yürümüştür. Eşlerin birinci dereceden akraba olmaları ailenin ekonomik ve sosyal bütünlüğünün devamında avantaj sağladığı görülmektedir. Ayrıca bu ailelerde boşanma oranı çok düşüktür. Kartal ailesi, aristokrat bir Kürt ailedir. Aile içi evlilikler her ne kadar birinci ve ikinci jenerasyon için bu aristokrat yapının devamına katkı sunsa bile ailenin üçüncü jenerasyonun aile dışında evlenerek bu süreci devam ettirmediği de görülmektedir.

Ayrıca Kinyas Kartal'ın vefatından sonra Nadir Kartal her ne kadar aşiret lideri olarak bilinse de kendisi hiçbir zaman babasının taşıdığı lider "formu"na girememiştir. Bu nedenle Brukan Aşireti'nde "ağabey" olgusu Kinyas Kartal'ın vefatı ile beraber son bulmuştur. Aşiret üyeleri hiçbir zaman Nadir Kartal'ı ağabey olarak görmedikleri gibi Kartal ailesinden hiç kimseyi de ağabey olarak görmediler. Brukilerde ağalık olgusu üzerinde kendini var eden ağabeylik olgusu da yumuşak aynı zamanda sorunsuz bir zeminde kendini feshetmiştir. Bu sonuç Brukiler için bir başarıdır. Çünkü aşiret üyeleri bundan böyle sorunlara daha evrensel bakmaya ve toplumu da millet çerçevesinde okumaya başlamışlardır.

Kartal ailesinde iki tür siyaset yapılmıştır. Birincisi kardeşi Hamit Kartal ile başlayan Kinyas Kartal ve oğlu Nadir Kartal ile yeğeni İrfan Kartal ile devam eden AP, DYP ve AKP gibi sağ partilerde sürdürülen siyaset çizgisidir. Buna "resmi devlet siyaseti çizgisi" denilebilir. Bu çizgi, sistem ile büyük oranda entegre olmuş ve Brukan Aşireti ile de bağını koparmamaya çalışmıştır. Açıkçası devlet ile aşiret arasında tampon vazifesi görmüştür. Ancak Sosyolog Ahmet Özer, Van'da uzun yıllar dâhiliye doktoru olarak görev yapan Mehmet Ali Mızrak'ın Kinyas Kartal'ın bu birinci çizgiye yönelik eleştirisini şöyle dile getirmektedir: "Kinyas Bey bir gün bana muayeneye gelmişti. Arada gelir, sağlık kontrolünden geçirirdim. Muayeneden sonrada oturur sohbet ederdik. Bir gün muayeneden sonra bana "Eğer politika yapacaksanız sosyal demokrat partilerde yapın" dedi. Sebebini sorduğumda şöyle cevap verdi: "Çünkü sağ partilerde faşizan eğilimler ve Kürtlere karşı aşırı tutumlar var" dediğini aktarmaktadır (Özer, 2003, s. 140). Kartal'ın bu yaklaşımı Çiftçi'nin, "Devlet ve aşiretler arasında böylesine yakın bir ilişki kurulsa da ve devlet Hüseyin Paşa ve adamlarını şikâyetler karşısında korumuş olsa da, devlet mekanizması aşiret kimliklerine hiçbir zaman tam manasıyla güven duymamıştır" (Çiftçi, 2017, s. 177) değerlendirmesine benzemektedir.

İkinci çizgi ise Fevzi Kartal ile başlar. Fevzi Kartal her ne kadar senatör olarak AP'de siyaset yapmış olsa bile 1959 yılında Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın yok edilmelerini istediği ama Başbakan Adnan Menderes'in dünya kamuoyunun tepkisini hesaba katarak karşı çıktığı (Kutlay, 1998, s. 113) 49'lar olarak bilinen davanın içinde yer almıştır. Kardeşi Remzi Kartal da hiçbir zaman sağ partilerde siyaset yapmamıştır. Amcası oğlu Mehmet Kartal'da CHP'den siyaset yapmıştır. Bu ikinci çizgi ise "Kürt olduklarına dair siyaset çizgisidir".

Sonuç

Rus Ordusunda subay olarak eğitim almış ancak Erivan'da başlayan Kürt ve Ermeni kavgaları sonucu ailesiyle birlikte Vana göç eden Kinyas Kartal, bütün siyasi yaşamı boyunca "modern bir milletvekili" gibi yaşamıştır. Bölgede şekillenen toplumsal yapının bir sonucu olarak yaklaşık 10 bin dekar toprağa sahip "modern bir toprak ağası"ydı. Aynı zamanda Brukan Aşireti'nin "modern bir aşiret ağabeyi"ydi.

Erivan'dan Van'a göç eden aşiret mensupları devlet tarafından 1915 yılından itibaren Van'dan Erivan'a göç eden Ermenilerden kalan köylere yerleştirilmişlerdir. Aşiret mensupları Van merkez olmak üzere Gevaş, Gürpınar ve Muradiye ilçelerinde iskân edilmişlerdir.

Kinyas Kartal yaşantısı boyunca üç sürgün yaşamıştır. Birincisi, 1925 yılında başlayan Şeyh Said Hareketinin bitmesinden sonra 1926 yılında yaşamıştır. Bunu 1937 yılında gerçekleşen Trakya ve 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleşen hükümet darbesinden sonra Sivas'ta yaşadığı üçüncü sürgündür. Bu sürgünlerde Kinyas Kartal'ın yanında kardeşleri Bala Kartal, Abdülbari Kartal ve Hamit Kartalda sürgüne gönderilmişlerdir.

Kinyas Kartal, Süleyman Demirel'in başında bulunduğu Adalet Partisi'nde siyaset yapmıştır. 1965, 1969, 1973 ve 1977 yıllarında TBMM'de dört dönem milletvekili olarak görev yapmıştır. Ayrıca en yaşlı üye sıfatıyla geçici meclis başkanlığı da yapmıştır. Siyasi hayatı 1987 yılında gerçekleşen seçimi kaybetmesiyle son bulmuştur. Çünkü uygulanan yeni

seçim sistemi yüzünden o yıl yapılan seçimi kazanamadığı için parlamento dışı kalmış ve bu da onun siyaseti terk etmesine neden olmuştur. Ayrıca kentleşmeyle birlikte diğer aşiretlerde olduğu gibi Bruki Aşireti'nde de çözülmeler başlamış bunun sonucunda da biz duygusu yerini ben duygusuna bırakmıştır.

Kartal ailesi aristokrat bir Kürt ailedir. Fevzi Kartal ve kardeşi Remzi Kartal ile başlayan farklı siyasi çizgi her ne kadar Mehmet Kartal ile devam etmiş olsa bile ailenin siyasi çizgisi ağırlıklı olarak sağ partilerde devam etmiştir. Ailede 1 senatör ve 6 milletvekili olmak üzere toplam 7 kişi aktif siyaset yapmıştır. Bir aile için dünyada ulaşılması zor bir başarıdır.

KAYNAKÇA

Beigbeder, F. (1997). *L'amour düre trois ans.* Paris: Grasset.

Bruinessen, M. V. (2004). *Ağa, Şeyh, Devlet*, Çev: B. Yalkut. İstanbul: İletişim Yay.

Cinisli, R. (2017). *Bir Devrin Hafızası.* İstanbul: Doğan Yay.

Coşkun, A. (2007). *Hasan Ali Yücel Aydınlanma Devrimcisi*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

Çavuşoğlu, H. (2009). "Türk Siyasal Yaşamında Doğru Yol Partisi". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İzmir.

Çiçek, N. (2010). *27 Mayıs'ın Öteki Yüzü Sivas Kampı.* İstanbul: Lagin Yay.

Çiftçi, E. (2017). "Bir Hamidiye Aşiret Alayı Örneği: II.Abdülhamit Devrinde Heyreran Aşireti", *Osmanlı Devleti ve Kürtler,* İstanbul: Kitapyayınevi, s. 155-178.

Ebiri, G. (2018). "Kinyas Kartal'ın Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri". *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tez*i, Van.

Gazalcı, M. (2024). *21 Köy Enstitüsü Çınarlar Anlatıyor.* Ankara: Bilgi Yay.

Gemalmaz, M. S. (1996). *"12 Eylül Re*jimi", *CDTA*. Cilt: 14. İstanbul: İletişim Yay., ss. 981-995.

Kartal, K. (1987). *Erivan'dan Van'a Hatıralarım*. Ankara: Anadolu Basın Birliği.

Kartal, B. (2014). *Sosyoloji Açıdan Brukan Aşireti ve Kinyas Kartal*, Ankara: Kurgu Kültür Merkezi Yay.

Kıran, İ. (2021). "Aristokrat Kürt Aileler: Arvasiler ". *Kurdiyat, 3,* 119-144. https://izlik.org/JA95UJ72WY

Konak, İ. (2022). "Kürt Tarihinde Müteferrik Bir Aşiret: Birûkanlar", Aktör, Müttefik, Şaki Kürt Aşiretleri, İstanbul: İletişim Yay., s. 241-255.

Kutlay, N. (1998). *Anılarım.* İstanbul: Avesta Yay.

Özcan, Ö. (2021). *Risale-i Nur Hizmetkârları Ağabeyler Anlatıyor 8*. İstanbul: Nesil Yay.

Özer, A. (2003). *Doğu'da Aşiret Düzeni ve Brukanlar*. Ankara: Elips Kitap.

Özer, A. (2018). *Bir Aşiret Destanı Köklere Yolculuk*. İstanbul: Cinius Yay.

Süsoy, Y. (1990). *Virgülüne Dokunmadan*. İstanbul: Amazon Yay.

Şahiner N. (1981). *Son Şahitler, Bediüzzaman Said Nursi'yi Anlatıyor II.* İstanbul: Yeni Asya Yayınları.

TBBM Albümü-1950-1980, (2010). Ed. S. Yıldırım ve B. K. Zeynel. Ankara: TBMM Yayını.

TBMM Albümü1983-2010, (2010). Ed. S. Yıldırım ve B. K. Zeynel. Ankara: TBMM Yayını.

TBMM Albümü, 22. Dönem, (2003). Ankara: TBMM Ofset Tesisleri.

İnternet Kaynakları

Kazakistan'da Bir Kürt: Kinyas İbrahim Mirzoyev

https://hunacademy.com › kazakistanda-bir-kurt-kinyas.. (Erişim Tarihi: 02.05.2025).

AK Parti Van Milletvekili Kartal: Kürtler artık...

https://www.rudaw.net › turkish › interview .. (Erişim Tarihi: 02.05.2025).

Görüşme Yapılan Kişiler:

K 1. Bruki Aşiretine mensuptur. Erivan'dan Van'a göç etmiştir. Kinyas Kartal'ın annesi Pero Hanımla da akrabadır.

K 2. Bruki Aşiretine mensuptur. Kinyas Kartal'ın yeğeni ile evlidir.

K 3. Bruki Aşiretine mensuptur. Kinyas Kartal'ın amcasının oğlunun kızıdır.

K 4. Bruki Aşiretine mensuptur. Kinyas Kartal'ın yeğenidir.

K 5. Bruki Aşiretine mensuptur. Kinyas Kartal'ın amcasının oğlunun hanımıdır.

K 6. Van eski milletvekillerindendir.

K 7. Bruki Aşiretine mensuptur. Kinyas Kartal'ın amcasının oğludur.

EXTENDED ABSTRACT

Written using qualitative research methods, this paper explores the contributions of Kinyas Kartal, a member of an aristocratic family who never insisted on wrongdoing, to social and political life.

Kinyas Kartal was born in 1900 in Torunkent, located in the Caucasus's Linguistic Region, and completed his primary education there. After graduating from Kiev Military High School, he attended the Baku Military Academy. His father, Bedir Bey, served as the commander of an elite 600-man cavalry unit of the Ottoman Empire's 9th Caucasian Division under the command of Rüştü Pasha. The Bolshevik Revolution in 1917 caused the tribe to experience problems with the Armenians, and the tribe decided to return to Turkey in 1920. While some of those who returned stayed in the provinces of Iğdır and Kars, the majority settled in Van.

Tribal members who migrated from Yerevan to Van were settled by the state in villages left behind by Armenians who migrated from Van to Yerevan starting in 1915. Kinyas Kartal differs from the classic Kurdish tribal leaders in three ways: First, he lived like a "modern member of parliament" throughout his political career. Second, he was a "modern landowner," owning approximately 10.000 acres of land. Finally, he was also a "modern tribal elder." Tribal members addressed him as "bey." Outsiders called him "agha." This is the reason for the name "elder brother."

The tribe decided to return to Turkey in 1920. A small number of those who returned remained in the provinces of Iğdır and Kars, while the vast majority settled in Van. Kinyas Kartal reunited with his family and tribe in 1922. When they arrived in Van, his uncle Mr. Hasan was the tribal leader. Later, his other uncle, Mr. Hüseyin, who lived in Kalecik village, became the tribal leader. However, a few months before his death in 1942, Mr. Hüseyin, who

had grown quite old, bequeathed his will to Mr. Kinyas, believing that he would succeed him as leader. This wish was fulfilled when Kinyas Bey became the new chief of the Bruki Tribe, which consisted of 12 tribes.

Kinyas Kartal married Ms. Çili, the daughter of his uncle Hasan Aytin, who was considerably younger than him and also lived in the village of Nevat. This marriage was a "prestige marriage" fostered by "endogamy," or "marriage within the family," within the tribe. Prestige marriages are the result of the preferences of aristocratic individuals within the tribes. In other words, they are marriages between first-degree "respected relatives" whom families consider equals due to their nobility. "Nobility" determines the internal reason. Prestige marriages are also marriages made for pleasure.

Furthermore, although Nadir Kartal was known as the tribal leader after Kinyas Kartal's death, he never managed to assume the leadership "form" his father had held. Therefore, the concept of "elder brothe" in the Bruki tribe ended with Kinyas Kartal's passing. Tribal members never considered Nadir Kartal, nor anyone else from the Kartal family, as their elder brother. The concept of "elder brother," which had built itself upon the concept of chieftainship within the Bruki tribe, dissolved itself on a smooth and problem-free basis. This outcome is a success for the Bruki tribe, because from now on, tribal members have begun to view problems more universally and to understand society within the framework of the nation.

Kinyas Kartal experienced three exiles throughout his life. The first occurred in 1926, following the end of the Sheikh Said Movement, which began in 1925. This was followed by a third exile in Thrace in 1937, and a third exile in Sivas following the coup d'état on May 27, 1960.

His brother, Hamit Kartal, was elected as a member of parliament for Van from the Democrat Party in 1954, while he himself was elected as a member of parliament for Van from the Justice Party in the elections of 1965, 1969, 1973, and 1977. His nephew, Fevzi Kartal, was elected senator for Van, and after his death, his son, Nadir Kartal, and three of his nephews were elected members of parliament. Written using qualitative research methods, this paper explores the contributions of Kinyas Kartal, a member of an aristocratic family who never insisted on wrongdoing, to social a.

Etik Kurul İzni gerekiyor mu? Hayır
Yapay Zeka kullanılmış mı? Hayır